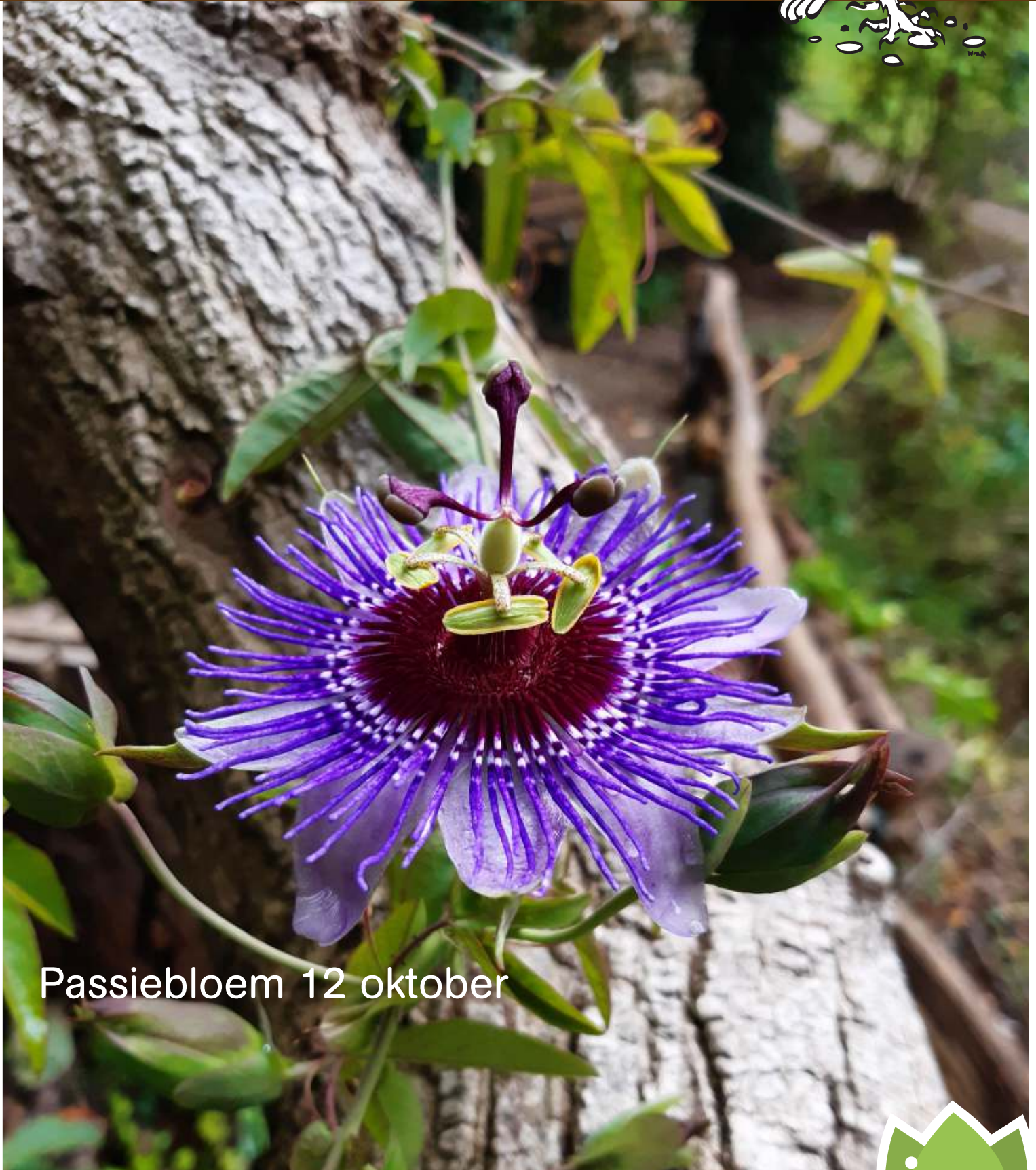

Winter 2020, jg. 47,4

HET STEENUILTJE

SEIZOENBLAD IVN MUNSTERGELEEN

Passiebloem 12 oktober

BELEEF DE NATUUR!

Jaarprogramma IVN Munstergeleen 2021

Het onderstaande programma is onder voorbehoud van de maatregelen tegen het coronavirus. Het wordt in dit nummer in zijn geheel afgedrukt. Er verschijnt geen apart boekje van. In de volgende nummers zal het in gedeeltes en eventueel aangepast worden afgedrukt.

Maandag 11 en 18 Januari of 1 en 8 februari afhankelijk van het weer: knotten van de wilgen aan de Eekerweg te Munstergeleen. Info Hub Mulders 046-4514399.

Zondag 7 maart: opening van de Heemtuin

Maandag 8 maart: vogelexcursie langs de Maas door Stuf Kaasenbrood.
Vertrek 09.00 uur vanaf de kerk Munstergeleen: Info 046-4375077.

12 en 13 maart: NLdoetdagen. De te organiseren activiteit is mede afhankelijk van de mogelijkheden i. v.m. de flora- en faunawet ten gevolge van de voortschrijdende vervroeging van het broedseizoen.

Zondag 14 maart: wandeling rond Sweikhuizen. Vertrek kerk Munstergeleen 09.45 uur en om 10.00 uur parkeerplaats Biesenhof te Geleen. Gids: Harrie Gijsen, info 046-4514594.

Zondag 11 april: wandeling door het mooie natuurgebied rond Epen. Vertrek kerk Munstergeleen om 09.00 uur en vanaf het patronaat Epen om 10.00 uur. Lengte wandeling ca 11 km. Gids: Jos Diederens, 06 53573760.

Woensdag 14 april: wandeling in het Absbroekbos. Vertrek 10.00 uur vanaf de kerk Munstergeleen. Gids: Harrie Gijsen, 046-4514594.

Woensdag 12 mei: wandeling rond Susteren. Vertrek kerk Munstergeleen om 09.30 uur en om 10.00 uur vanaf het Salvatorplein te Susteren. Gids: Harrie Gijsen 046-4514594.

Dinsdag 25 mei: lezing over bijen, wespen en vliegen door Lex Vlieks in het jeugdhuis, Meishagerstraat te Munstergeleen. Aanvang 20.00 u Opgave bij de secretaris Ben Bongers 046 -4522685.

Zondag 6 juni: slootjesdag voor het hele gezin, kinderen, ouders en grootouders. Tussen 14.00 -16.30 uur in de Heemtuin. Gids Lex Vlieks 046-4511554.

Zondag 13 juni: Bomen voor Bomen. Activiteit rond de Lei Hoenpoel, Wanenberg, Windraak. Aanvang 10.00 uur. Gids Paul Leenders 06-86647332.

Zondag 20 juni: beleef de Zonnewende van de Kelten in de Heemtuin. Aanvang 11.00 uur. Gids Fred Peners 06-36182785.

Zondag 11 juli: insectenexcursie naar de Beegderheide. Met als thema 'Op zoek naar de phegeavlinder'. Vertrek 9.15 uur vanaf de kerk van Munstergeleen. Gids Lex Vlieks 046-4511554.

Donderdag 12 augustus: kroedwöjswandeling naar de Heemtuin, daar worden deze kroedwösje gemaakt. Vertrek om 14.00 uur kerk Munstergeleen. Gids Harrie Gijsen 046-4514594.

Zondag 22 augustus: wandeling in en om Daniken. Vertrek 10.00 uur vanaf de manege TenEysden. Gids Hub Mulders 046-4514399.

Zondag 26 september: bodemdiertjesdag voor het hele gezin, kinderen, ouders en grootouders. Dit zal plaatsvinden tussen 10.00-12.00 uur in de Heemtuin. Gids Lex Vlieks 046-4511554.

Zondag 17 oktober: wandeling door het stadspark te Sittard. Vertrek Ophovenermolen om 14.00 uur Gids Harrie Gijsen 046-4514594.

Maandag 25 oktober: wandeling door de Schwienswei Sittard. Vertrek 09.00 uur vanaf de parkeerplaats van het zwembad de Hatenboer te Sittard. Gids Jean Engels 0631697226.

Zaterdag 6 november: Nacht van de Nachtwandeling Bijeenkomst 19.30 uur vanaf de parkeerplaats Watersley Gids Lex Vlieks 046-4511554.

Zondag 7 november: wandeling door het Imstenraadbos. Vertrek kerk Munstergeleen om 09.00 uur en vanaf de kapel te Benzenrade Heerlen om 09.45 uur. Gids Gerrit Haak 0640311111.

Dinsdag 16 november: lezing: fabels en feiten over spinnen. Aanvang 20.00 uur In het jeugdhuis te Munstergeleen door Lex Vlieks. Opgave bij de secretaris Ben Bongers 046—4522685.

Als u aan een van onze activiteiten wilt deel nemen dient u zich van te voren op te geven bij de betreffende (aspirant-)gids.

IVN Born - Land van Swentibold

Zaterdag 20 maart 09.00 u. Knotten van bomen speciaal voor en met kinderen en hun (groot)ouders. Starten nabij het Dierenwelzijnscentrum Langereweg 9 6121 SB Born. Info Cas van Heugten 046-4492099 of zie voor info; onze IVN website www.ivn.nl/afdeling/born-land-van-swentibold

Zondag 11 april. 14.00-16.00 u. Bomenspeurtocht voor kinderen en hun (groot)ouders. Starten bij de P-plaats van het Dierenwelzijnscentrum Langereweg 9 SB Born info Marry Duwel 046-4853003 of zie voor info onze IVN website; www.ivn.nl/afdeling/born-land-van-swentibold

HET STEENUILTJE

Voorwoord

Tweeduizendtweintig zal ook voor IVN Munstergeleen worden geboekt als een jaar waarin de activiteiten moesten worden aangepast aan drastisch veranderde omstandigheden.

Toch konden wij niet alleen het gebruikelijke onderhoud van de Heemtuin met goed resultaat uitvoeren, maar kon ook een nieuw insectenhotel annex compostplek worden geplaatst. In het verdere buitengebied van Munstergeleen konden wij recreanten en wandelaars tegemoet komen in hun toegenomen behoefte de natuur op te zoeken. Wegen en paden zijn en worden van naamblokken voorzien en bij de Hondskerk is, vooruit lopend op het 50-jarig bestaan van onze afdeling in 2022 een picknickplek ingericht. Het plaatje aldaar is op 30 november jl. afgemaakt met een bijpassende nieuwe vogelvoedertafel.

Wij gaan vol goede moed verder. Natuurorganisaties als het IVN kunnen door mee te denken en te handelen een wezenlijke bijdrage leveren aan de ontwikkeling van de natuur in de meest brede zin. In een hierna volgend artikel ga ik daar verder op in. Ik vraag uw bijzondere aandacht daarvoor.

Ik wens U allen een gelukkig en gezond 2021 toe.

Pierre Wijnen.

INHOUD

- 2 Jaarprogramma
- 3 Voorwoord (Pierre Wijnen)
- 4 Voorwoord vervolg
- 5 Bomen in de Heemtuin (Hub Mulders)
Exit insectenhotel
- 6 Ecologisch tuinieren (Piet Huits)
, Lisa Gijsen-van de Schoor
- 7 Aangenaam verrast (Pie Cilissen)
- 8 Wethouder Kim Schmitz op bezoek
Over de omslagfoto
- 9 Van dood naar leven (Ans Ronkaars)
- 10 Team Heemtuin stelt zich voor
- 12 Hoornaar (Miel van der Vring)
- 13 Jubileumcadeau / RaboClubSupport /
Voedertafel
- 15 In memoriam Ed van den Ende (Hub
Mulders en Pierre Wijnen)
Windraak op de schop
- 16 Bodemdieren (IVN Nederland)
- 17 BelaeFBóngerd (Kees Blankers)
- 18 Bestuur

COLOFON

Het Steenuiltje is het seizoensblad van IVN Munstergeleen en verschijnt 4x per jaar. Kopij voor het volgende nummer moet worden ingeleverd uiterlijk 1 maart 2021.

Redactieadres: b.j.j.m.bongers@home.nl.

De foto's in dit nummer werden aangeleverd door Pie Cilissen, Piet Huits (omslagfoto), Leonne Könings-Mentjens, Hub Mulders, Ewa Pienkowska, Lex Vlieks en de redacteur.

Vervolg voorwoord

IVN staat voor natuureducatie en -beleving. Maar moeten we ons niet soms 'ermee bemoeien'?

De meeste IVN-ers zijn met natuureducatie bezig of met activiteiten in het verlengde daarvan. Binnen onze vereniging maken zij, de actieven onder hen, deel uit van een of meerdere werkgroepen.

Zo is er de werkgroep Heemtuin, de Vogelwerkgroep, de imkers, de scholenwerkgroep, een wandelwerkgroep en een redactiewerkgroep. Laten we het bestuur ook maar een werkgroep noemen.

Weinig tot geen belangstelling bestaat er voor activiteiten die een raakvlak hebben met de gemeente, de Provincie of instanties als Waterschappen e.d. Maar hoe ons buitengebied en stedelijk groen eruit ziet is toch bepalend voor waar we mee bezig zijn. Waar halen bijen hun honing? Waar zie je nog hazen, konijnen of patrijzen? Vlinders? Waar zijn de poelen met kikkers en salamanders? Vandaar mijn motto: bij planontwikkeling aan de voorkant meedoen! Dat vereist alertheid, bepalen van je positie en tijdig op-eisen van inspraak. Meedenken en meedoen is geboden om in het uiterste geval bij procedures als belanghebbende te kunnen optreden.

Een voorbeeld is het onderhoud van het buitengebied door de gemeente. Daar wordt nu over geklaagd. Maar in de gemeentelijke Commissie is ooit een budget vastgesteld. Als IVN hadden we toen kunnen constateren dat met de voorgestelde middelen een goed onderhoud niet mogelijk was. Een bezoek aan de Commissie met gebruikmaking van spreekrecht had mogelijk tot een ander budget kunnen leiden. Nu maken we ons druk over het bermenbeleid. Ook hier is de vraag of hetgeen we graag willen in het gemeentelijk budget geregeld is.

Een mooi voorbeeld van succesvolle samenwerking met de gemeente is het Bomenbeleidsplan. In goed overleg is een plan gemaakt, waarin het IVN een inventarisatie van monumentale en waardevolle bomen in de gemeente heeft aangereikt. Het wel of niet kappen van straatbomen, een steeds terugkerend probleem, is op afdoende wijze voor zowel de gemeente, lees haar inwoners, als het IVN, geregeld. Bovendien zijn goede afspraken gemaakt over de bescherming van monumentale bomen door deze in de komende bestemmingsplannen op te nemen.

In het verlengde daarvan zijn we nauw betrokken geweest bij de plannen omtrent de renovatie van het Stadspark, die nu gaande is.

Een stap verder voor velen is de bemoeienis met bestemmingsplannen. Het tijdig inbrengen van een eigen groene visie kan bepalend zijn ten aanzien van waardevolle en monumentale bomen die voor de ontwikkelaar in de weg lijken te staan; evenzeer ten aanzien van nieuwe aanplant in de vorm van openbaar groen of het behoud van kleine bosopstanden en struwelen..

Op dit moment maken we deel uit van een gemeentelijk overleg over Watersley waar op korte termijn een nieuw bestemmingsplan moet komen. Helaas hebben we moeten constateren dat tientallen grote bomen zonder vergunning zijn gekapt en dat openbare delen van het terrein afgesloten zijn. Ook is het prachtige hellingbos langs de Watersleyer weg door de aanleg van mountainbikebanen behoorlijk aangetast. Er is niets mis met de ontwikkelingen in dit gebied, mits vergunning wordt aangevraagd voor vergunningplichtige handelingen, waardoor openheid van zaken wordt gegeven zodat eventueel bezwaar kan worden gemaakt. Het IVN houdt de vinger aan de pols en heeft daarbij een oog- en oorfunctie voor het wijkplatform Kollenberg Park Leyenbroek. In ons kielzog vaart de andere deelnemer aan dit overleg, de Stichting Behoud Kollenberg.

Zo hoorden we recent dat er een overleg door de gemeente wordt opgestart voor de planontwikkeling Lahrstraat.

We hebben om deelname aan dit overleg verzocht en er is door de gemeente positief gereageerd.

De laatste ontwikkeling is dat we gaan deelnemen aan een werkgroep geformeerd door IVN Limburg om inbreng te leveren aan het Provinciaal Natuurprogramma 2021-2030.

Al deze bovengenoemde activiteiten zijn bij onze vereniging nog niet in een werkgroep ondergebracht. Logisch: er is maar 1 persoon mee bezig en een plaatsvervanger.

Dat is jammer want er ligt een heel groot aandachtsgebied open, waarin we als IVN een waardevolle bijdrage kunnen leveren.

Dus meedenkers gewenst, liefst personen die enige achtergrond of affiniteit hebben met de zaken. Meewerken hoeft niet uitsluitend in de sfeer van Ruimtelijke ordening te liggen. Zo zou het wenselijk zijn dat iemand zich met het bomenbeleid gaat bezighouden. Het bewaken van de aanvragen voor kapvergunning hoort daarbij. Deze activiteiten werden tot voor kort door Gerrit Haak uitgevoerd maar hij is verhuisd.

We zoeken iemand die aan de hand van het plan het Stadspark eens in ogenschouw neemt. Hoe is het daar met de bescherming van monumentale bomen nu de werkzaamheden in uitvoering zijn. Een persoon die de ontwikkelingen op de Schwienswei volgt en gaat samenwerken met de club Schwienswei. Iemand die zich bezig gaat houden met het item duurzaamheid of het nu actuele 1 miljoen bomenplan van Provincie Limburg.

Kortom er zijn tal van onderwerpen die om aandacht vragen.

Indien U belangstelling heeft om ons te ondersteunen of meer informatie wenst, hoor ik dat graag van U.

Met dank voor uw aandacht,
Pierre Wijnen.

Bomen in de Heemtuin

Zeker in het voorjaar kunnen we de wilg naast de vijver, met zijn goud/rood kleurige takken, beschouwen als een parel in de heemtuin.

Salix alba vitellina, in het Nederlands bindwilg, is familie van Salicaceae en is een variëteit van de schietwilg.

De wilgenfamilie omvat een geslacht van ca 160 soorten die over vrijwel het gehele Noordelijk Halfrond verspreid zijn, van kleine kruipende struiken tot grote bomen.

Het zijn snelle groeiers en ze houden niet van te droge gronden. Zij verdragen door hun goede verankering veel wind en het hout kan voor vele doeleinden gebruikt worden. Het dunne hout als rijshout, de tenen voor vlechtwerk en manden, het dikke hout voor papier, triplexindustrie, speelgoed, klompen, kisten enz. Ze verdragen hoge grondwaterstanden en kunnen zelfs in de zomer tegen overstromingen. Om de 3 à 7 jaar moeten ze geknot worden om inscheuring te voorkomen.

In het verleden waren de wilgen onmisbaar bij het bouwen van vakwerkhuisen. De “witsen” werden tussen de spantwerken gevlochten. Vervolgens met leem, stro en koemest vermengd en daarna afgewerkt.

Er zijn zowel mannelijke als vrouwelijke wilgen. Ze zijn dus niet eenhuizig.

Hoe komt de wilg in onze Heemtuin?

Het was mijn bedoeling om boomkweker te worden. Op grond van mijn opa te Schaesberg had ik een kwekerij. Als de rozen en heesters in het najaar op transport gingen moesten ze bij elkaar gebonden worden. Dat gebeurde met de twijgen van de bindwilg. Door deze manier van binden beschadigde men de planten niet. Daarom had ik op mijn kwekerij vele bindwilgen staan, die ik naar behoefte kon snijden. Na het beëindigen van de kwekerij wilde ik toch een aandenken aan mijn opa en nam ca 50 jaar geleden een wilgenschuit mee naar de heemtuin. Het was een vrouwelijke wilg. Daarom staan er rond Munstergeleen alleen maar vrouwelijke exemplaren, zoals in de Eekerweg, die door stekken zijn vermeerderd.

Hub Mulders.

Jonge twijgjes van de Salix vitellina kunnen dienen als bindmateriaal. Foto hiernaast: Met het lengen van de dagen eind januari wordt de kleur geel van de wilgentenen steeds intenser en kan dan heel mooi afsteken tegen het blauw van de winterhemel.

Exit insectenhotel

Op maandag 23 november werd het tijd om aan het winternummer van Het Steenuiltje te beginnen. Het was de zoveelste mooie dag van deze vroeger zo droef stemmende maand en ik besloot extra inspiratie te gaan opdoen in de Heemtuin. Ook kon ik alvast gaan zien wat na het gereed komen van dit nummer er door mij gedaan kon worden aan werk dat in de winter nu eenmaal moet gebeuren.

Ik zag wat anders.

Het insectenhotel was onttakeld, ontdaan van zijn opbouw.

Ooit - het kan voor of na de eeuwwisseling zijn geweest - is het opgebouwd, wellicht naar een tekening of een idee dat destijds circuleerde in IVN-kringen.

Jarenlang heeft het daar de omgeving gedomineerd, hebben mensen die voor de poort stonden ernaar staan kijken en zich afgevraagd wat dat toch was.

In de loop van dit tweede decennium dat we met komend Oudjaar afsluiten, was het in verval geraakt. Een van de heemtuincollega's liet op gezette tijden weten dat hij er nog nooit een insect had gezien – helaas ben ik er nooit aan toegekomen om dat eens goed te onderzoeken. Wel heb ik het mijne bijgedragen om het de beestjes naar de zin te maken. Samen met Hub raapte ik denneappels en korfde die op in kippegaas. Uit eigen tuin haalde ik bamboestengels, maakte daar een kegel van en bekroonde er de insectenbehuizing mee.

Het geheel viel bij mijzelf zo in de smaak dat ik het een chronogram waard achtte, wel wetend dat de meeste mensen, laat staan de beestjes, geen Latijn kennen.

Dat chronogram – het stond er nog - slaat nu nergens meer op.

Weet je wat? We zetten er het chronogram hieronder voor in de plaats. Zo kan toch de herinnering aan het verdwenen insectenhotel worden bewaard.

REQUIEM ...

HIER WAS IETS EN HET IS NIET MEER

Ecologisch tuinieren in de boerenggaard

Sinds eind jaren 80 is in de heemtuin een boerenggaard ingericht. Naast een flink aantal vaste planten en een uitgebreide kruidentuin is in de boerenggaard een gedeelte in gebruik als traditionele moestuin. Hier kunnen de bezoekers zien hoe diverse groenten die menigeen alleen van de supermarkt kent geteeld worden.

De werkwijze in de boerenggaard is voor een groot deel ecologisch te noemen. Zo maken we geen gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen, in de gangbare land- en tuinbouw eufemistisch gewasbeschermingsmiddelen genoemd. We gebruiken geen kunstmest maar zelf gemaakte compost. Daarnaast wordt wisselteelt toegepast. De gewassen worden in opeenvolgende jaren op wisselende perceeltjes geteeld. In aanvulling op de wisselteelt willen we tevens combinatieteelt gaan inzetten. Hierbij worden gewassen die elkaar gunstig beïnvloeden naast elkaar geteeld. Dit principe vindt de laatste tijd ook toepassing in de gangbare landbouw waar strokenteelt steeds meer bekendheid krijgt. In de heemtuin is een insectenhotel aanwezig waarmee de insectenpopulatie wordt bevorderd. Insecten zijn een onmisbare schakel in de voedselketen door de bestuiving van planten die zij verzorgen.

Lisa Gijsen-van de Schoor

Tot op heden werd deze ecologische werkwijze in de moestuin niet of nauwelijks aan de bezoekers kenbaar gemaakt. Om hierin verandering te brengen zijn een aantal maatregelen in voorbereiding hetzij uitvoering: De composthoop die tot nu toe op een voor de bezoekers ontoegankelijk deel van de heemtuin achter het heemtuinhuus lag, is inmiddels verplaatst naar een plek direct naast de boerenggaard waar hij voor iedereen duidelijk zichtbaar is. Vlak naast de composthoop wordt een nieuw insectenhotel gerealiseerd. Dit insectenhotel is opgebouwd uit houten pallets. Bezoekende jeugd kan de vakken opvullen met diverse materialen waarin insecten een beschutte plek vinden om te overwinteren of voor nageslacht te zorgen. Met informatieborden zal uitleg gegeven worden over ecologisch tuinieren en de inrichting en opbouw van een composthoop.

Met deze vernieuwde aandacht voor de boerenggaard hopen we onze doelstelling om duurzaam handelen in de natuur te propageren weer een extra impuls te geven.

Piet Huits

---

93 jaar!

Ons erelid vierde haar 93ste verjaardag op zondag 29 november. Die verjaardag hebben wij altijd stilletjes voorbij laten gaan maar dit jaar is het toch anders. Normaal had de woonkamer in huize Gijsen vol moeten zitten met gasten maar door corona is zo iets nu onmogelijk. Het probleem had de feesteling al voorzien. Zij haakte 27 kussens voor een ieder die normaal op haar verjaardag aanwezig zou zijn, zodat men toch aan haar dacht op die dag.

Het bestuur van IVN Munstergeleen besloot zich niet onbetuigd te laten en bezorgde een bloemenboeket. Zoon Peter maakte een foto van de jarige en die ziet u hiernaast. Proficiat, mevrouw Gijsen en nog vele jaren!

Vleugels gesloten ...

... vleugels geopend

Aangenaam verrast

In het voor en najaar wandelen we regelmatig in de Eifel.

Tijdens een wandeling eind juni vorig jaar, liepen we het Prether Bachtal Eisvogelpfad.

Het was in de omgeving van Hellenthal in de ochtend regen en een mooie opklaring na 12.00 uur.

Zoals gebruikelijk liep onze viervoeter (die niet op wild jaagt) voorop. We hebben hem ,vanaf dat hij bij ons is, geleerd om tijdens wandelingen nergens naar te happen of in zijn bek te nemen dan enkel takken. Het was mooi toen hij bleef staan en naar mij keek met een blik van, " Is dit niks voor een foto ? ". En daar had hij gelijk in. Midden op het pad in een warme zonnestraal zat een vlinder, de vraag was welke.

Hij zat daar met gesloten vleugels dus eerst maar een paar foto's van de onderzijde vleugels genomen. En toen was het wachten tot hij de vleugels wilde openslaan. Na de nodige missers en zo'n 30 minuten verder eindelijk een redelijke foto kunnen nemen. En toen we aanstalten maakte om weer door te lopen vloog hij op een struik. Terug in ons vakantieverblijf gelijk nazoeken welke vlinder het was.

Het bleek een Grote weerschijnvlinder (*Apatura iris*) te zijn. De Grote weerschijnvlinder is in Nederland

erg zeldzaam in 2017 waren er geen meldingen. In de Eifel komt hij voor tussen juni en augustus, maar ook daar niet in grote aantallen. De Grote weerschijnvlinder bezoekt zelden bloemen, maar zit vaak op de grond waar hij mineralen opneemt. Hij is te lokken met de geur van stinkende zachte kaassoorten. Hij komt voor in loof en gemengde bossen.

Zijn waardplant is de Boswilg en de Grauwe wilg. Eitjes worden afgezet op wilgen op warme, beschutte standplaatsen met een hoge luchtvochtigheid. De rups van de grote weerschijnvlinder is meestal groen. Hij is zeer fijn geelwit gespikkeld met een aantal schuine, gele strepen op de zijkant. De overwinterende rups is ca 1 cm lang.

Ook nu weer aangenaam verrast, Pie Cilissen

Torenavalkje, mooi vastgelegd door Pie Cilissen

Elly Hermans groente bij het Kritraedthuis op de donderdagmarkt, Sittard. Intussen staat de de groentekraam op de mstrkt.

Wethouder Kim Schmitz op bezoek

Kees Blankers was zaterdag 17 oktober al voor het afgesproken tijdstip, 10.00 uur, in de Heemtuin toen zijn telefoon ging. “Dat is Kim, en zij is de weg kwijt,” veronderstelde ondergetekende (Pierre Wijnen, voorzitter, had voor deze gelegenheid de honneurs gedelegeerd aan de secretaris. Oorzaak daarvan waren de coronamaatregelen en de toevallige omstandigheid dat de laatste toch al in de Heemtuin moest zijn in verband met levering materiaal).

En precies zo bleek het te zijn. De ervaring leert dat het moeilijk is voor wandelaars om de Heemtuin te vinden via de panoramische route over de Wanenberg. Maar als ze de Steenuiltjesroute volgen, is er niets aan de hand, behalve dat er dan het gevaar is dat men een wandel-lus te veel loopt en dat konden we in dit geval beter voorkomen.

Kees en Hub besloten de wethouder tegemoet te lopen en dat heeft goed uitgewerkt. Ondergetekende, die bij de poort stond te wachten, kreeg van andere wandelaars te horen dat het gezelschap eraan kwam.

Zo heeft Kim Schmitz wel zelf heel goed kunnen ervaren in wat voor een mooie hoek van de gemeente de Heemtuin ligt.

Tijdens het lopen naar de heemtuin heeft Hub uitleg gegeven over de percelen van Natuurmonumenten, gemeente Sittard/Geleen en van een particulier. Ze vond het een goed idee dat Hub contact had opgenomen met Roy Hennekens (gemeente Sittard/Geleen) om verdere ideeën uit te werken.

Bij het welkom aan de wethouder bleek weer eens in wat voor rare tijden wij leven. Geen handen meer schudden, daar zijn we intussen wel aan gewend, maar zo'n elleboogstoot vinden we maar niks. Die kwam er ook niet van. We vonden het wel jammer dat, behalve Kees, geen andere vaste medewerkers aanwezig konden zijn i.v.m. het coronavirus.

Verder had ondergetekende zich totaal niet gerealiseerd dat ook het aanbieden van koffie of thee niet meer de bedoeling is, ook niet bij de ontvangst van autoriteiten.

Hub vertelde over de ontstaansgeschiedenis van de afdeling IVN Munstergeleen en de heemtuin, op dit moment exact vijftig jaar geleden begonnen. Tijdens de rondleiding daarna kwam het huidige beheer en onderhoud aan bod, waarbij sommige van de ruim 25 biotopen extra aandacht kregen: de vijvers in het centrum met de coronaboog daarachter, de bloemenweide, de narcissenhelling, de nieuwe ‘tuun’ met de egeltjesuitgang, de holle weg, vogelkijkwand, bijenstand en boerengaard. Geregeld vergeleek Kim wat zij zag met planten in de tuin bij haar huis in Broeksittard, dat zij ooit met haar man had gekocht om die ruime tuin.

Bij de voorkant: Gewone passiebloem, *Passiflora caerulea*

De passiebloem is een exoot en hoort dus strikt genomen niet thuis in een ‘heemtuin’. Maar tegen de regel dat de heemtuin bedoeld is om ‘inheemse’ planten te laten zien was al langer geleden gezondigd in dit speciale geval: een exemplaar van de soort staat sinds jaar en dag naast de ingangsboog naar de oranjerie (om het met een sjiek woord te zeggen), maar de plant groeit daar matig, wordt soms per abuis gekortwiekt en hebben we nooit in bloei gezien.

De coronaboog was van meet af aan bedoeld om te laten begroeien en te dienen als decor van de vijver – binnen afzienbare tijd immers zullen de dode met klimop begroeide stammen bij de bank spontaan omvallen en dan zal daar een leegte gaten.

Met het eikenhouten stamdeel als bloempot blijkt de verstekeling of liever nieuwe aanwinst zeer tevreden: hij is in het eerste seizoen gegroeid dat het een lieve lust was en warempel kwam hij op de valreep van dit seizoen nog in bloei.

De foto op de voorkant, gemaakt door Piet Huits, laat de allereerste en tevens laatste - zo mogen we daannemen, hoewel er nog veel bloemknoppen in de buurt zaten en zitten - bloem van het afgelopen seizoen zien. Blauw is de hoofdkleur – vandaar ‘caerulea’. En die kleur deed de missionarissen die de plant in Zuid-Amerika voor het eerst zagen, denken aan het kleed van Maria. In de drie stempels op de stijlen zagen ze de drie nagels waarmee Christus aan het kruis werd geslagen, in de vijf meeldraden de vijf wonden en in de blauwe cirkel de doornenkroon. ‘Passiebloem’ dus – de link met de liefde is er natuurlijk ook, want liefde kan niet zonder lijden op zijn tijd.

De plant staat hier ook op de meest voordelige plaats van de Heemtuin, in de volle zon en wij mogen ons verheugen op het volgende bloeiseizoen dat voor de passieloem kan lopen van juni tot november.

Haar waardering voor het hele concept en de staat van onderhoud stak zij niet onder stoelen of banken. De locatie vond zij niet alleen paradijselijk maar ook inspirerend. En het bezoeken waard met de fractie GroenLinks en met het hele College van B&W, misschien wel om er een keer te vergaderen.

Wij zien de voornemens met belangstelling tegemoet.

Nadat Kees, Hub en ik de wethouder hadden uitgezwaaid om 11.30 uur, zette ik mij aan de koffie die ik zelf die ochtend thuis had gezet en genoot ervan voor vier man (inclusief één vrouw) tegelijk.

Ook de thee kwam van pas bij de boterham die ik met vooruitziende blik had meegebracht. Zo kon ik voor en na de lunch nog enig werk doen in en bij de Heemtuin.

Van dood naar leven

Een poos geleden zag ik een oproep: 'de mooiste boom van het jaar'. Met een verzoek om een boom te kiezen die daarvoor in aanmerking zou kunnen komen..

Ik zag vele prachtige bomen...dikke, indrukwekkende stammen, prachtige blader-tooien. In schemering, bij zonsopkomst. De hoeveelheid bijzondere, mooie bomen in onze omgeving was overweldigend.

Dat ik deze (zie foto) boom zou kiezen als 'boom van het jaar' is wellicht verrassend. Hij is immers niet in de bloei van zijn leven en kan in schoonheid niet concurreren.

Ik loop al mijn hele leven ofwel 60 jaar, langs deze boom. Klimmend op het paadje langs de bloesemwei in de Hondskerk passeerde ik hem. Mijn vader wees me op de boom. Wellicht deed zijn vader dat ook...en mogelijk nog vele generaties daarvoor. Een boom die generaties lang mens maar zeker ook dier heeft kunnen behagen. Honderden vogels, eekhoorns en insecten bood hij een plek om te wonen of te spelen. Jaar in jaar uit, waren er prachtige bladeren.

En nu...nu is hij oud.. er zijn geen bladeren meer, de schors valt af.

Hij ontmoerd mij.

Gelukkig mag hij oud worden op de plek waar hij zijn hele leven heeft gestaan. Om zo stilaan te vergaan tot vruchtbare grond voor... 'de mooiste boom van het jaar'?

Ank Ronkaars

Dode kersenboom door Ank Ronkaars

De foto van de al vele jaren dode kersenboom in de bovenste hoek van de hellingweide die ooit een boomgaard was, werd mij toegestuurd op 14 oktober. Foto en bijschrift laten mooi zien hoe mensen, dieren en bomen samenleven, hoe dood en leven misschien niet zo van elkaar gescheiden zijn als het meestal lijkt en hoe schoonheid kan bestaan in de dood.

Wat de maakster van de foto op dat moment niet kon weten is dat de vroegere boomgaard op deze plek een wederopstanding te wachten staat.

In de nazomer van 2020 kocht de gemeente het perceel van een particuliere eigenaar, nadat de Stichting Plök! zich gemeld had als mogelijke beheerder.

De inkt van de notaris was nog niet opgedroogd, toen Plök! een plan indiende voor de inrichting van de boomgaard die spoedig, naar het voorbeeld van het dialectwoord 'Plök', de benaming *BelaefBóngerd* kreeg, als uitnodiging aan het publiek om toch vooral de boomgaard te betreden, te genieten van de bloesem in het voorjaar en het fruit in het oogstseizoen en zich alles te laten smaken wat daarvan te maken valt.

Een paar vrijwilligers van Plök! gingen in de wei aan de slag. Zij herstelden de eenheid van wei en (Lei Hoen) poel door het raster daartussen te verwijderen. De bestaande poort kon gehandhaafd worden nadat zij was bevestigd aan nieuw geplaatste staanders. Twee dode perenbomen werden met boomkorf en al verwijderd, twee andere verwilderde maar rijkelijk vruchtdragende exemplaren drastisch gesnoeid. Het raster dat vooral boven langs de bosrand flink was gehavend kon met nieuwe palen, zeg maar stamden, worden geres taureerd.

Precies op tijd was alles klaar om op zaterdag 31 ok-

tober zesentwintig schapen te kunnen verwelkomen uit Ransdaal, om inderdaad welkome hulp te leveren in de zin van het kaal vreten van de wei waarna de verdere omvorming van het perceel tot boomgaard in gang kan worden gezet.

Terug naar de dode kersenboom. Hij is mooi maar ook gevaarlijk voor mensen en dieren die eronder lopen. Er kunnen zomaar takken naar beneden komen en ooit zal de boom al dan niet spontaan omvallen.

Wij lieten ons inspireren door de omgeving, waar talrijke planten en dieren zijn uitgebeiteld in hout van oude bomen. Zo informeerden wij bij BoomtotBeeld in Venlo, maker van al die aanwezige houtsculpturen in het gebied, wat ons een kopie van Apollo en Daphne, een beroemd beeld van de Italiaanse barokkunstenaar Gian Lorenzo Bernini, zou kosten. Dat was even schrikken.

Er wordt nu nagedacht over een simpelere voorstelling, wellicht wordt het het onderstaande logo.

Wordt vervolgd.

Team Heemtuin stelt zich voor

Wim Boers

Sinds enkele jaren werk ik mee aan de boerengaard van de Heemtuin in Munstergeleen. Het is fijn te kunnen laten zien hoe de diverse groenten geteeld worden en hoe vergeten groenten er uitzien.

Leonne Köning-Mentjens

Door mijn liefde voor de natuur ben ik vrijwilliger geworden in de Heemtuin. Ik ervaar deze plek als een klein paradijs, door de rust, de schoonheid van de tuin en alles wat er vliegt en groeit. Een deel van de boerengaard is mijn vaste plek om bij te houden en gaandeweg leer ik alle planten en kruiden kennen. Ook in de andere delen van de Heemtuin help ik met veel plezier mee met snoeien, onkruid verwijderen, bladeren vegen etc. De koffiepauze is een gezellig rustmoment, samen met de andere vrijwilligers.

Kantoormeubelen Zuid
Parijsboulevard 265
6135 LJ Sittard
www.kantoormeubelen-zuid.nl

Josette Janssen:

Het werken in de heemtuin is heel afwisselend . De meeste vrijwilligers hebben hun eigen specialisme en geven deze kennis graag door dus is het ook heel leerzaam. Het is heerlijk in de buitenlucht werken in een gezellig team.

Stuf Kaasenbrood

In 2015 ben ik als lid van IVN Munstergeleen gestart met de natuurgidsenopleiding. Sindsdien ben ik ook actief in de heemtuin. Op maandag ochtend proberen we, samen met een leuke groep andere actieven, onderhoud in de heemtuin uit te voeren. Zelf doe ik graag snoeiwerk het werk in en rondom de vijvers.

Maarten Hinskens

Mijn moeder was een grote fan van tuinieren. Dus ik ben van huis uit opgevoed met de natuur. In mijn vrije tijd heb ik altijd veel gewerkt in mijn eigen tuin, een semi-wilde tuin met heel veel planten en struiken. Tuinieren is een grote hobby. Sinds ik met pensioen ben heb ik gezocht naar nieuwe activiteiten. Ik ben terecht gekomen bij IVN Munstergeleen i.v.m. de Heemtuin die zij beheren. Het leuke aan actief zijn in de Heemtuin is lekker buiten werken en veel leren van andere vrijwilligers over het onderhouden van de tuin. Daarnaast ook de gezelligheid met de groep op maandagochtend. Hard werken maar ook veel plezier met elkaar tijdens de koffiepauze.

Luciënne Claessen.

Werkzaam bij het IVN is mijn taak in alle seizoenen de vogels te voeren. Ik werk met enthousiasme en met sympathieke collega's om de heemtuin mooi te houden iedere zaterdag. De heemtuin biedt geneeskraft in tijden van corona. Ik hoop dat het IVN Munstergeleen nog lang zal bestaan. Wij laten alle facetten zien van wat de natuur te bieden heeft.

Luxe bakkerij
Bie Christel
Peterstraat 29
Munstergeleen

046 4580043

In de Heemtuin eten we vaak vlaai van Bie Christel

De hoornaar

Een griezel? Een pacifist?

Een hoornaar is een wesp en wordt vaak horzel genoemd, maar is dat dus niet; een horzel is een vlieg die niet steekt.. De hoornaar ziet er inderdaad door zijn grootte – bijna tweemaal zo groot als een gewone wesp - wat minder sympathiek uit en zingt in het wespenkoor de baspartij, maar is met grote waarschijnlijkheid de liefste wespensoort die wij kennen. Helaas heeft hij ook door zijn uiterlijk een minder vriendelijk imago evenals, maar dat geldt ook voor zijn soortgenoten, de gewone wesp (*Vespa vulgaris*) en de Duitse wesp (*Vespa germanica*), de ons bekende limonadewespen. Van deze wespen hebben we hier zo'n 16 soorten. Er zijn nog duizenden soorten in onze omgeving die heel anders uitzien, anders leven en echt niet steken of kunnen steken.

'Limonadewespen' herkent men aan de geel-zwart gestreepte achterlijven. De patronen zijn per soort anders. Zij helpen bij de herkenning van de soort. Het meest bepalende kenmerk per soort is echter het masker.

Wespen leven – evenals onze honingbijen - een deel van het seizoen (lente en zomer) sociaal, dat wil zeggen koningin met vrouwelijke exemplaren en een korte periode ook met mannetjes. Als de jonge koninginnen geboren en bevrucht zijn hebben de mannen geen functie meer en worden bij zowel de bijen als de wespen verzocht hun heil elders te zoeken (= sterven). Met het naderen van de winter gaan ook de wespenmeisjes dood (een stevige nachtvorst is fataal), dit in tegenstelling tot de bijen waarbij koningin en werksters samen overwinteren. De jonge wesp-koninginnen zoeken een beschutte plek in een stapel hout, ergens op een zolder, in een schuur, in een spouw, in een verlaten muizenest enz.

Bij de bouw van een nest hebben de uit eitjes geboren larven vlees (lees: eiwitten) nodig om spierweefsel te kunnen vormen. De wespen gaan dus op zoek naar vlees, zijn dus per definitie vleeseters en vangen tijdens hun leven duizenden en duizenden vliegen, luizen, muggen, kevers. En dat geldt natuurlijk ook voor onze (Europese) hoornaar. Echter, na het broedseizoen zijn er geen eiwitten meer nodig en lusten de wespen ook wel een glaasje limonade of een lekker stukje vlaai, maar aan een tafel met zulke lekkernijen zul je een hoornaar zelden tot nooit aantreffen. Geef hem maar een stukje vlees, en dat mag ook een wesp of een bij zijn. Een effectieve remedie tegen wespen is een aantal hoornaarkasten in je woonomgeving te plaatsen, maar wel graag op een afstand van een vijftigtal meters, anders is er oorlog.

Zijn ze nou agressief? Elk dier zal zijn territorium bewaken, en inderdaad, als je te dicht bij zijn nest komt wil een wesp je misschien wel verjagen, mogelijk door middel van een steek. In het algemeen echter hebben wij geen last van wespen zolang ze op zoek zijn naar prooi waar vlees aan zit (vlieg, mug

etc). Heb je jezelf echter goed bespoten met deodorant en parfum en is de zomer op zijn retour dan komen ze op de geur van ons zoete eten en drinken af. En als je dan wild om je heen gaat slaan is het raak. Vind je de aanwezigheid van een wesp rond je lichaam irritant of bedreigend, verjaag hem dan met langzame bewegingen van je hand. Insecten hebben namelijk facetogen - een oog opgebouwd uit honderden tot duizenden kleine 'staafoogjes' – waarmee ze langzame bewegingen slecht kunnen waarnemen, maar snelle des te beter.

De laatste jaren worden onze inheemse insecten bedreigd door de Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*), een wespensoort die in onze omgeving geen vijanden heeft en waartegen onze inheemse insecten zich dus niet kunnen verdedigen. Deze soort wordt daarom als een bedreiging gezien voor onze zeer belangrijke insectenwereld. Hij is kleiner dan de Europese hoornaar met een zwarte basiskleur, oranje strepen op het achterlijf en gele voetjes. Hij is in 2004 in Frankrijk zijn opmars begonnen vanuit een lading geïmporteerd Chinees porselein, en heeft intussen het zuiden van ons land bereikt. Zwevend als een valk hangt hij vóór een bijenkast en wacht op een vertrekkende of terugkerende bij die hij tijdens de vlucht naar het nest - op een meter of tien hoog in een boom – reeds van overtollige lichaamsdelen ontdoet. Hoe groot de definitieve schade zal worden is nog niet bekend, maar zoals u ziet..... globalisering is echt niet alles. We hebben hier te maken met een soort corona voor onze insectenwereld. Of de schade die de Aziatische hoornaar in Korea (?) in een bijenkast met Europese bijen, die aldaar niet weten hoe ze een Aziatische vijand moeten bestrijden, aanrichtte is via onderstaande link op uw computer te zien

<https://www.youtube.com/watch?v=EZ1eAM8CChc>

Minder bekend is wellicht dat wespensoorten tot de bedreigde diersoorten behoren. De hoornaar is in Nederland beschermd, en in Duitsland zijn zelfs alle wespensoorten beschermd. Kijk daar dus uit met het doden van die 'irritante' wesp in je limonadeglas. Het structureel doden van wespen in Duitsland kan tussen de € 5000,- en € 50.000,- kosten!

Lex Vliëks (foto's blz. 14) en Miel van der Vring.
Foto 1 hoornaar op overrijpe peer 2 hoornaars in gekraakte nestkast perenwei 3 Masker gewone wesp 4 masker boswesp

2-wielers
Hensels
Munstergeleen - Maasmechelen

Voor de aankoop van de topmerken Gazelle, Rih en Bikkel kunnen wij u een goed advies geven volgens onze slogan: advies, kwaliteit en service, daar heeft u wat aan! Pascal Hensels, Overstraat 16, 6151 CN Munstergeleen.

Jubileumcadeau

IVN Munstergeleen werd opgericht in 1972, maar daar ging natuurlijk het een en ander aan vooraf.

Op 1 maart 1970 ging de werkgroep Munstergeleen van de toenmalige IVN-afdeling Sittard-Geleen van start.

'Natuurwachers' van deze werkgroep, onder wie Hub Mulders, plaatsten in dat jaar een vogelvoedertafel bij de driesprong Sittarderweg, Steingraafpad, Hondskerk, op 250 meter afstand van de plek waar zij na de oprichting van IVN-afdeling Munstergeleen zouden beginnen met de aanleg van een heemtuin. De voorgeschiedenis van IVN Munstergeleen begon dus al ruim 50 jaar geleden en in 2022 zal de afdeling 50 jaar bestaan.

In de onzekere tijden van corona is het misschien een goed idee om voor een jubileumviering niet te focus- sen op een enkele activiteit op een enkel moment maar voor spreiding te zorgen en kansen te bieden aan het particulier initiatief op willekeurige momen- ten die u als publiek zelf bepaalt.

Aldus strijken wij de viering van het vijftigjarig jubi- leum gewoon uit over twee jaar, vanaf 50 jaar na het begin van de voorgeschiedenis tot en met de effectie- ve oprichting.

U - en met u alle inwoners van Munstergeleen en ommelanden - krijgt nog juist in 2020 een jubileum- cadeau van ons, met dank aan onze sponsors: een picknickset op diezelfde uitgelezen plek bij de Hondskerk, op loop- of fietsafstand van uw woning. Op de rugleuning van de bank die naar de weg is toegekeerd zullen straks de vier jaartallen die hier- boven zijn genoemd staan te lezen, vooralsnog ont- breekt het laatstgenoemde want we moeten nog eerst maar eens zover zien te komen.

15 mei 2022 hebben we geprikt als officiële datum voor het 50-jarig bestaan. We vieren dan ook meteen het 50-jarig bestaan van de Heemtuin, hoewel die pas op 17 mei 1975 officieel is geopend.

Wij zijn blij dat wij op deze manier iets terug kunnen doen voor de steun die wij direct of indirect ontvan- gen van u als burgers van deze gemeente, van fondsen als Natuurfonds Westelijke Mijnstreek en Fonds So- ciale Instellingen. Vlak voor het ter perse gaan van dit winternummer werd ook de uitslag bekend van de RaboClubSupportactie, waarover u het onder- staande bericht kunt lezen.

IVN Munstergeleen wenst u alvast een aangename picknick toe.

RABO ClubSupport

We zijn heel blij verrast. De leden van de RABObank hebben ons overweldigend gesteund met hun stem. We krijgen van RABO ClubSupport €1344,00 die we kunnen besteden voor het onderhouden en instand- houden van onze heemtuin. Verder kunnen we het geld aanwenden voor nieuwe natuurprojecten in het buitengebied.

We zijn alle sympathisanten van onze vereniging heel dankbaar. Temeer ook omdat dit jaar door Co- rona veel activiteiten geen doorgang hebben kunnen vinden.

We hopen u volgend jaar, als Corona tenminste weer onder controle is, weer in groten getale te mogen verwelkomen in de heemtuin. Verder kunt u sinds kort reeds genieten van picknickset bij de Hondskerk. Nogmaals hartelijk dank, we rekenen volgend jaar weer op uw steun, waardoor we ons werk in de natuur kunnen voortzetten.

Namens het bestuur van IVN Munstergeleen
Theo Lemmens, penningmeester

Een nieuwe voedertafel bij de Hondskerk

Toen de picknickset eenmaal stond, constateerden we dat de voedertafel er niet meer bij paste. Spoedig was het besluit genomen om een nieuwe te maken. Niet meer rechthoekig maar rond, zoals volgens Hub het allereerste exemplaar geweest was dat op blz. .... is te zien (volgens Hub was dat het tweede en als dat waar is moet het nu geplaatste het vierde zijn).

Stuf en Hub bouwden het samen en plaatsten het op een uit het bos geogoste robiniastam. Na het ingraven van het geheel restte nog het weghalen van de oude voedertafel.

Dat bleek de allergrootste klus, 6 uur graven met twee personen. De metalen buis bleek 1,5 meter diep in de grond te zitten (zie het 1,5 lange schiftijzer dat op een van de foto's te zien is naast de liggende combinatie) – met verankering!

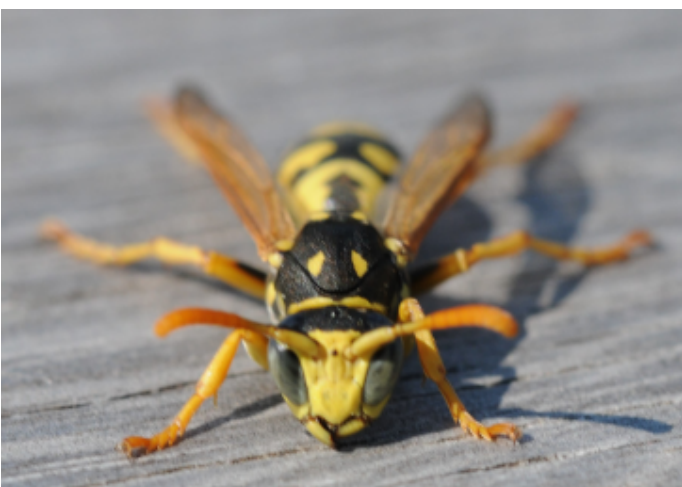
Het voornemen is om het oude exemplaar in de pe- renwei aan het begin van het Steingraafpad te zetten. Het zal ons benieuwen of het daar ook weer 1,5 m de grond in wordt gewerkt.

U en wij mogen tevreden zijn met het resultaat bij de Hondskerk.

IVN Munstergeleen dankt Scharrekslagerij P. Keulers voor de jarenlange sponsoring.

In memoriam Ed van den Ende

15 november 2020 overleed een van de eerste natuurwachters van de werkgroep Munstergeleen van de afdeling Sittard-Geleen.

Ed was de ontwerper van het embleem van Het Steenuiltje.

Hij was de eerste penningmeester van de afdeling IVN Munstergeleen.

Hij was onze specialist op het gebied van paddenstoelen en historie.

Als een van de natuurgidsen van de IVN-afdeling Munstergeleen een excursie organiseerde, was Ed van de partij om de wandeling mede voor te bereiden. Ed heeft kort bij de gemeente Sittard op de afdeling Milieu gewerkt.

Helaas kon hij daar niet blijven. Bij zijn afscheid is hij gewezen op zijn grote communicatieve vaardigheden en hem is geadviseerd daarin zijn toekomst te zoeken.

Dat advies heeft hij ter harte genomen en heeft het nadien volledig als geslaagde voorlichter tot uitvoering gebracht.

Ed, aimabele man, dank voor alles, we zullen je niet vergeten.

Foto, gemaakt door Hub Mulders, van de opening Heemtuin 17 mei 1975. Op de achtergrond zijn te zien: Jo Douven, Mat Gijsen, Jo Beckers. Voorgrond: Burgemeester Wagemans, Voorzitter Kleinen, Ed van den Ende, Harrij Gijsen.

De allereerste redactie Steenuiltje zet het blad in elkaar. Vooraan op de tafel ligt de groene omslag met daarop (helaas niet zichtbaar) hetzelfde steenuiltje dat ook op de omslag van dit nummer staat. Ed van den Ende (staand in de hoek links) ontwierp het en stak de linoleumsnede uit.

v.l.n.r. Hub Mulders, Jo Beckers, Ed van den Ende, Har Dukers, Milly Mulders, Mariet Dukers, Irene van den Ende.

Windraak op de schop

In Windraak worden halverwege 2021 reconstructiewerken uitgevoerd. Deze hebben een tweeledig doel: verbetering van de openbare veiligheid en scheiding van regenwater- en rioolafvoer. Bij de werkzaamheden zal ook de parkeerplaats betrokken zijn. Aldaar wordt de Botkuilweg verlegd. Deze begint straks waar nu de parkeerplaats is en van daaraf blijft de landschappelijk fraaie afdaling naar de Hoddelsley intact. In de vrijgekomen ruimte komt een waterbuffer waaruit het water de grond in kan zakken - een goed idee, maar dan zal het wel wat meer moeten regenen dan in de afgelopen jaren gebruikelijk. Wandelaars die het Steenuiltjes-Natuurpad lopen kunnen nog altijd ter plaatse hun auto parkeren en vervolgens genieten van het mooie gebied.

Op zondag 27 september, in de periode van de Bodemdierendagen, leidde

Lex Vlieks een excursie in de Heemtuin over het onderwerp

Bodemdieren

Eind september/begin oktober waren de Bodemdierendagen, een citizen science-project, waaraan iedereen in Nederland kan bijdragen. Door jouw bodemdierenwaarnemingen door te geven komen experts erachter met welke bodemdieren het in de dorpen en steden goed gaat en met welke minder.

Die waarnemingen konden worden doorgegeven door middel van invulformulieren die te downloaden waren op de site van IVN Nederland dat ook een bodemdierenzoekkaart beschikbaar heeft en een folder voor het maken van een doolhof voor het onderstaande zeer veel voorkomende en zeer nuttige bodemdiertje (© IVN Nederland)

De pissebed

Een goed voorbeeld van een belangrijk bodembeestje is de pissebed. Eerlijk: ze zijn niet de meest knappe diertjes...maar wel onmisbaar voor de bodem. Ze recyclen namelijk plantaardig materiaal en dragen zo bij aan de koolstofkringloop.

In Nederland zijn er 37 soorten pissebedden. De meeste soorten behoren tot de landpissebedden en een paar horen er bij de zoetwaterpissebedden. In je achtertuin vind je vooral de ruwe pissebed en de rolpissebed. De eerste is herkenbaar door ruwe bobbeltjes op zijn rug; de rolpissebed rolt zich tot erwtgrootte op als hij in gevaar is. Vandaar de naam!

Bodemdiertjes verstoppen zich graag in donkere plekjes. De pissebed vind je bijvoorbeeld vaak onder stenen en bloempotten. Hier spendeert de pissebed het merendeel van zijn tijd in de bovenste laag van de bodem. Deze laag heet de strooisellaag. Hier eten ze dood materiaal zoals rottend hout en bladeren. Pissebedden zijn essentieel voor de recycling van verschillende nutriënten en helpen zo mee bij de -

koolstof- en stikstofkringloop. Als er te weinig dood materiaal in de strooisellaag te vinden is, eten pissebedden ook de wortels van levende planten. Hele belangrijke diertjes zijn het dus! Zo kijk je ineens heel anders naar dit veertienpotige kriebelbeestje.

Dierenshop, Voorstad 5, 6131 CP Sittard

De winkel waar u alles kunt vinden voor uw huisdier. (hond, kat, vogel, knaagdier, vis en reptiel).

Ook voor vers vlees-voeding kunt u bij ons terecht: carnibest, naturis, farmfood, smuldier en energique.

Levering gratis aan huis in straal van 20 km.

De BelaefBóngerd Hoddelsley/Wanenberg

De gemeente heeft recent de oude boomgaard naast de Lei Hoenpoel aangekocht. Plök! heeft vervolgens in overleg met IVN een ontwikkelplan opgesteld dat van dit perceel samen met de Lei Hoenpoel een BelaefBóngerd (beleefgaard) moet maken.

Het doel van deze BelaefBóngerd is dat omwoners en wandelaars kunnen genieten van de bloemen, planten, kikkers en salamanders in de gaard, maar ook van het weidse uitzicht over het omliggende gebied. Tevens worden ze met de nodige informatie uitgenodigd om fruit en noten te plukken.

Een belangrijk uitgangspunt hierbij is dat de biodiversiteit op dit perceel veel groter wordt dan nu. Dit wordt bereikt met veel soorten fruitbomen, bij-vriendelijke bloemenweides, struweelstroken, een extra salamanderpoeltje en een slim gras- en maabeleid.

De BelaefBóngerd moet aanvulling zijn op de kersen-, peren- en pruimenboomgaarden in de buurt. Daarom worden met name appelbomen geplant en veel soorten bessen en notenbomen. Maar ook bijzondere fruitbomen, zoals mispel, kweepeer, krentenboom, etc. Het wordt hiermee een boomgaard met veel variatie in beplanting met verschillende hoogtes waardoor het perceel niet in éénoogopslag te zien is, maar verborgen gedeelten kent. Via kronkelende graspaden kan men door de BelaefBóngerd wandelen en er komen op diverse plekken natuurlijke zitplekken. Uiteraard zal een Limburgse haag rondom het perceel en een bijenhotel niet ontbreken.

De boomgaard kan worden ontwikkeld in het kader van het 1 miljoen bomenplan van de provincie en zal een welkome aankleding vormen van de oostelijke helling van de Wanenberg, naast de kersenweide aan de Hoddelsley. Ter weerszijden van het opgaande pad zullen boven bij de hoeken van beide percelen klaphekken worden geplaatst, zodat wandelaars daarboven kunnen oversteken van het ene perceel naar het andere.

In 2021 zal het perceel worden voorbereid op de boven geschetste ontwikkeling. In het dan volgende jaar hopen wij, Plök!/IVN Munstergeleen, de BelaefBóngerd te kunnen presenteren aan het publiek.

Kees Blankers

Zaterdag 31 oktober: Shropshire-schape van de Sjaops-sjuur Ransdaal nemen bezit van de wei en vreten ze binnen 14 dagen kaal

Foto hierboven: 'Shropshire -Sjaops-sjuur' de gelijkenis is te opvallend om toevallig te zijn!

Foto hiernaast: deze bank is door de gemeente vanuit de Hondskerk hier neergezet in afwachting van plaatsing bij de salamanderpoel die in 2021 zal worden uitgegraven in de BelaefBóngerd naast de Lei Hoenpoel.

Bestuur

Het bestuur van IVN Munstergeleen is bereikbaar:
ivn.munstergeleen2@gmail.com

Voorzitter
Pierre Wijnen

Vice-voorzitter
Maarten Hinskens

Coördinator Heemtuin & Natuurgidsen
Hub Mulders

Secretaris
Ben Bongers

Penningmeester
Theo Lemmens
Bankrekeningnummer IVN Munstergeleen
NL80RABO0135007968

Overige bestuursleden

Leonne Könings-Mentjen
Maarten Hinsken
Piet Huits
Ivo Dols

Webmaster: Christina Claessen-Wolfs

Foto's hieronder: *Ontdek de Schelbergzijweg!*

Foto: Ank Ronkaars

Foto: Ank Ronkaars

De wereld aan jouw voeten

Laat u inspireren door onze ruime collectie met meer dan 200 modellen wandel- en bergschoenen, vrijetijdsschoenen en sandalen. Natuurlijk ook hoogwaardige functionele outdoor kleding en comfortabele en modieuze vrijetijdskleding. Alles voor de backpacker en kampeerder! Verder vindt u bij ons heel veel gadgets en onmisbare reisaccessoires voor de moderne reiziger. Met onze jarenlange kennis en buitenervaring kunnen wij u helpen de beste keuze te maken.

Kom het beleven bij Mulders dé buitenspecialist.

Dit is de 2de voedertafel die in het verleden in de Handskerk is geplaatst (bron: Hub Mulders)

Op de foto staan: een stagiair (naam onbekend), Jan Janssen, Harie Dols en Wilke Nijsten.

Het vonnis is geveld: de knoteik langs de A2 bij Born wordt gekapt. Hij is zeer vitaal maar niet verplantbaar (foto: Arno Duwel, 24 april).

Heide (foto: Ewa Pienkowska, 1 september)

Foto: Leonne Könings-Mentjens, 27 september

Bloeiende aardpeer (foto: Ewa Pienkowska 1 september)

Skelet van de grondkering bij de entree Heemtuin op 17 oktober.